

LANDINFO
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Kosovo

Reise-, ID- og sivilstatusdokumenter

23. januar 2024

© Landinfo 2024

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Fredrik Selmers vei 6
Postboks 2098 Vika
0125 Oslo
Tel: 23 30 94 70
E-post: landinfo@landinfo.no
www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

Kosovo introduced biometric passports in 2011, and new passports were then again introduced in June 2013. Kosovo authorities introduced new biometric ID cards in December 2013. Both passports and ID cards comply with international standards set by the International Civil Aviation Organisation (ICAO). The law requires all citizens over 16 years to be in possession of an ID card.

Travel documents and ID cards are issued at local Document Equipment Centres.

Civil data, as births, marriages, citizenship, residency, and death, are registered by the local Offices for Civil Status. Various breeder documents required for issuing of travel documents or ID cards can be issued by the same offices. Kosovo has a centralized electronic Civil Status Registration System (CSRS). e-Kosova is a state portal for public services including access to breeder documents.

Citizens of Kosovo may also be in possession of documents issued by Serbia, as Serbian authorities consider residents of Kosovo Serbian citizens.

Sammendrag

Kosovo introduserte biometriske pass i 2011, og nye pass ble innført i juni 2013. I desember 2013 ble nye biometriske ID-kort innført. Både pass og ID-kort er i samsvar med standardene satt av Den internasjonale organisasjon for sivil luftfart (ICAO). Loven pålegger at alle borgere over 16 år er i besittelse av et ID-kort.

Reisedokumenter og ID-kort utstedes ved lokale dokumentasjonssentre.

I Kosovo registreres personopplysninger, som fødsel, ekteskap, statsborgerskap, bosted og dødsfall, ved lokale sivilstatuskontor som finnes i alle kommuner. Kontorene utsteder sivilstatusdokumentene som kreves som underlagsdokumenter ved søknad om ID-kort og pass. Kosovo har et sentralt elektronisk system for sivilstatusregistrering (Civil Status Registration System (CSRS)). Landets borgere har også digital tilgang til sivilstatusdokumenter gjennom portalen e-Kosova.

Borgere av Kosovo kan også være i besittelse av dokumenter utstedt av Serbia, da serbiske myndigheter anser personer bosatt i Kosovo som serbiske borgere. For utstedelse av serbiske pass er det særregler for personer bosatt i Kosovo.

Innhold

1 Innledning	6
2 Reisedokumenter	6
2.1 Pass	6
2.1.1 Utstedelse av pass i utlandet	8
2.1.2 Midlertidig reisedokument (Return Travel Pass)	8
2.1.3 Registrering av barn født i utlandet	9
2.1.4 Anerkjennelse av pass	9
2.1.5 Utstedelse av kosoviske pass til etniske serbere i Kosovo	9
2.1.6 Utstedelse av serbiske pass til personer i Kosovo	10
3 ID-kort (Letërnjoftimi)	11
3.1 ID-kort til kosovoserbere	13
3.2 Serbiske ID-kort	13
4 Sivilstatusdokumenter	14
4.1 Elektronisk register og e-Kosova	14
4.2 Utforming og maler	15
4.3 Personnummer	15
4.4 Fødselsattest	15
4.4.1 Fødselsutskrift – birth extract	16
4.4.2 Barn født i utlandet	16
4.5 Ekteskapsattest	16
4.6 Certificate of Marital Status - «Ugifteattest»	17
4.7 «Skilsmisseattest»	17
4.8 Dødsattest	17
4.9 Statsborgerskapsattest	17
4.10 Bostedsattest	17
4.11 Erklæring om felles hushold	18
5 Kontroll av identitetsopplysninger	18
5.1 Sivilstatusregistreringer før 1999	18
5.1.1 Kopier av registerbøkene levert av serbiske myndigheter	19
5.2 Sentralt elektronisk register	20
5.3 Senregistrering og endringer av personopplysninger	21
5.3.1 Senregistrering	21
5.3.2 Rettelser og gjenregistrering	21
5.3.3 Navneendring	21
5.4 Legalisering og verifisering av dokumenter	22
6 Korrupsjon	23
6.1 Falske dokumenter	24
7 Noen momenter knyttet til vurderinger av sivilstatusregistrering og dokumentets sikkerhet	25
8 Referanser	27

1 Innledning

Dette notatet presenterer regler og prosedyrer for utstedelse av reisedokumenter og ID-kort, samt registreringsrutiner for sivilstatusdokumenter i Kosovo. Notatet omtaler også forhold som kan anvendes i vurderingen av den generelle notoriteten til dokumenter utstedt av Kosovos myndigheter, som elektroniske registre, kontroll av identitetsopplysninger, senregistreringer og endringer av sivilstatusopplysninger, samt utbredelsen av korrupsjon. Noe informasjon om forholdene i det nordlige Kosovo blir også tatt med. Avslutningsvis følger noen vurderinger av sivilstatusregistrering og dokumentsikkerhet. Notatet er en oppdatert og omarbeidet versjon av et notat med samme tema fra 2018.

Notatet baserer seg i hovedsak på åpent tilgjengelig kildemateriale, som aktuelle lover og forskrifter, samt informasjon fra blant annet Kosovos myndigheter, EU-kommisjonen og EULEX (EU Rule of Law Mission in Kosovo). Det er enkelte henvisninger til møter med kilder i Kosovo i 2009 og 2011, der denne informasjonen fortsatt anses å ha gyldighet, for eksempel knyttet til eldre underlagsdokumenters notoritet. Vi har også innhentet informasjon i møter med myndighetene i Kosovo våren 2023.

Notatet tar ikke sikte på å være en uttømmende redegjørelse, og mer utfyllende informasjon kan blant annet finnes ved å konsultere referanselisten.

Kosovo erklærte seg selvstendig 17. februar 2008. Fra 1999 til 2008 ble området administrert av FN ved United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK). Selv om UNMIK ikke lenger utsteder sivilstatusdokumenter, kan enkelte borgere i Kosovo fortsatt være i besittelse av dokumenter utstedt av UNMIK, som fødsels- og ekteskapsattester.¹

Frem til 1999 var Kosovo en serbisk provins, og serbiske myndigheter anser Kosovo som en del av Serbia. Serbiske myndigheter utsteder fortsatt serbiske dokumenter til personer fra Kosovo, som således kan være i besittelse av serbiske dokumenter.

2 Reisedokumenter

2.1 Pass

Utstedelse og bruk av reisedokumenter i Kosovo reguleres av lov om reisedokumenter av 2008, lov om endringer av og tilføyelser til lov om reise-

¹ UNMIK stoppet å utstede reisedokumenter i juli 2008. Dokumentene utstedt frem til da, var gyldige til utløpsdatoen i dokumentet. Gyldighetsperioden for reisedokumenter utstedt av UNMIK, var høyest to år, med mulighet for forlengelse (Migrationsverket 2009, s. 6; UNMIK regulation 2000/18 2000, section 3). Et lite antall reisedokumenter fra UNMIK (30) var gyldige frem til desember 2011, da gyldighetsperioden utløp (EU-kommisjonen 2011, s. 52).

dokumenter av 2010 og enkelte administrative instruksjoner (Law on travel documents 2008; Law on amending and supplementing the law on travel documents 2010; Administrative Instruction (MIA) No. 06/2018).

Som selvstendig nasjon startet Kosovo å utstede pass i juli 2008. Pass utstedt fra 2008 til oktober 2011, hadde mørkeblått omslag. Biometriske pass, med burgunderrødt omslag, ble innført 31. oktober 2011. All informasjon er på albansk, serbisk og engelsk (IRB 2011).²

Nye pass, med sikkerhetsteknologi i samsvar med standardene satt av Den internasjonale organisasjon for sivil luftfart (ICAO), ble introdusert i juni 2013. Mens EU har alderskrav på 12 år for lagring av fingeravtrykk, fritok Kosovo frem til februar 2013 barn under 16 år for dette kravet. Etter februar 2013 har barn som er 12 år eller eldre, måttet avgi fingeravtrykk (EU-kommisjonen 2014a, s. 3; 2013, s. 5; Administrative Instruction (MIA) No. 06/2018 art. 8).

I tillegg til ordinært pass, utstedes diplomatpass, tjenestepass og midlertidig reisebevis. Innenriksdepartementet er ansvarlig for utstedelse av ordinære pass, mens diplomat- og tjenestepass utstedes av Utenriksdepartementet (Law on travel documents 2008, art. 7-8).

Søknad om ordinært pass fremmes ved det lokale dokumentasjonssenteret (Document Equipment Center/Qendra për Pajisje me Dokumente/Centar Za Opremanje Dokumentima (DEC)) på bostedet. Passene utstedes sentralt av Directorate for Production of Documents (Administrative Instruction (MIA) No. 06/2018). Søknaden må fremmes personlig (Administrative Instruction (MIA) No. 06/2018, art. 4.1.1 og art. 5.1.1), og skal i utgangspunktet også utleveres personlig ved det lokale dokumentasjonssenteret (art. 12), men kan hentes av en person med notarialbekreftet fullmakt (Innenriksdepartementet, møte i Pristina 2009 og 2011; CRA møte i Pristina 2023).

For utstedelse av pass til personer over 18 år, kreves gyldig ID-kort (Administrative Instruction (MIA) No. 06/2018, art. 5).

Søknad om pass for personer under 18 år, må også fremmes personlig. Den umyndige må møte med verge, og legge frem utskrift fra det sentrale sivilstatusregisteret/Central Registry of Civil Status (CRCS) dersom vedkommende er under 16 år og ikke har ID-kort eller pass. Ellers må ID-kort fremlegges. I tillegg må dokumentasjon på foreldrenes identitet (ID-kort eller pass) legges frem. Om foreldrene ikke bor sammen, må det fremlegges beslutning om foreldremyndighet eller samtykke fra Centre for Social Work. Dersom en forelder er død, må dødsattest fremlegges. Dersom en av foreldrene er forhindret fra å møte, må det frem-

² Det anvendes kun latinske bokstaver. Informasjon på serbisk anvender således ikke kyrilliske bokstaver (Law on amending and supplementing the law on travel documents 2010, art. 7).

legges notorialbekreftet dokumentasjon, eventuelt bekreftelse fra kompetent organ om helserelatert fravær (Administrative Instruction (MIA) No. 06/2018, art. 4).

Den elektroniske søknaden om pass, med biometri, kobles sammen med søkerens personlige identitetsnummer fra CRCS. Fotografiet skal være i samsvar med standardene fra International Civil Aviation Organisation (ICAO). Dataene sendes elektronisk til Directorate for Production of Documents (Administrative Instruction (MIA) No. 06/2018, art. 6-9).

For personer over 16 år er passet gyldig i ti år. Pass for barn under tre år har tre års gyldighet, mens pass for barn over tre år er gyldige i fem år (Law on travel documents 2008, art. 16).

Ifølge regelverket skal passutstedelse som hovedregel maksimalt ta 15 dager (Law on travel documents 2008, art. 26).³ Hvis det ikke er store restanser, kan det skje raskere. Mot et tilleggsgebyr kan pass utstedes på 72 timer (Andric & Bailey 2017; CRA møte Pristina våre 2023).⁴

Prosedyrer for passutstedelse ved tap av pass, endring av opplysninger i passet eller motstridende opplysninger – i selve søknaden og fra CRCS – er også regulert (Administrative Instruction (MIA) No. 06/2018).

2.1.1 Utstedelse av pass i utlandet

Det er mulig å søke om pass ved ambassaden der søkeren bor, eventuelt ved akkreditert ambassade. Søkeren må møte opp personlig (Republic of Kosovo u.å.). Utstedelse av pass ved utenriksstasjonene tar vanligvis 15 dager (CRA, møte i Pristina april 2023). Kosovos ambassade i Oslo gir opplysninger om dokumentasjonskrav ved søknad om pass til voksne og barn (Kosovos ambassade i Oslo u.å.-c). Ambassaden (e-post, januar 2024) opplyser at søkere ikke behøver å hente passet personlig, men at pass kan sendes i posten.

2.1.2 Midlertidig reisedokument (Return Travel Pass)

Reisedokument kan utstedes for engangsreiser. Ambassader og konsulater kan utstede slike reisebevis, såkalte Return Travel Pass, med gyldighet på opptil 30 dager (Law on travel documents 2008, art. 18; Republic of Kosovo u.å.).

Slike reisedokumenter kan utstedes ved tap av pass, ødelagt pass, utløpte pass eller hastesaker, og søkeren må møte personlig. Det fremlegges kopi av identitets-

³ Vanligvis tar passutstedelse syv til ti dager (CRA, møte Pristina april 2023).

⁴ Gebyret for en hurtig prosedyre utgjorde våren 2023 50 euro. Ellers er gebyrene 30 euro for voksne, 20 for barn og 15 for pensjonister. Mange i diasporaen benytter seg av hurtigprosedyren om sommeren (CRA, møte Pristina april 2023).

dokument og oppholdstillatelse; bekreftelse fra politiet ved tap av tidligere pass, utgått eller ødelagt pass eller andre dokumenter som beviser at søkeren er fra Kosovo, som fødselsattest eller et gammelt pass i tillegg til to passbilder og bekreftelse på innbetalt avgift på 30 euro.

For mindreårige er kopi av foreldrenes pass påkrevd. Dersom den mindreårige ikke har pass (ødelagt, tapt eller nyfødt-søker), må fødselsattest fremlegges. I tillegg må begge foreldrene møte personlig sammen med barnet, eller det må legges frem notarialbekreftelse fra den andre forelderen eller dom på skilsmisse med bekreftelse på foreldremyndighet (Kosovos ambassade i Oslo u.å.-c).

2.1.3 Registrering av barn født i utlandet

For å få utstedt pass til personer født utenfor Kosovo, må fødselen først registreres i Kosovo. Ambassaden i Oslo har lagt ut opplysninger om fremgangsmåten for slik registrering (Kosovos ambassade i Oslo u.å.-a). Det er ikke mulig for borgere av Kosovo bosatt i utlandet, å registrere en fødsel i utlandet på e-Kosova (CRA, møte i Pristina, april 2023).

2.1.4 Anerkjennelse av pass

Kosovo er anerkjent av omkring 100 stater. Det er uenighet mellom Kosovo og Serbia om det nøyaktige antallet, da Serbia hevder at flere stater har trukket sine anerkjennelser. Verken Russland eller Kina anerkjenner Kosovo (Ministry of Foreign Affairs and Diaspora u.å.; Stojaković 2023; Wikipedia 2024b). Norge anerkjente Kosovo 28. mars 2008 (Regjeringen.no 2008).

Noen land tillater, selv om de ikke offisielt anerkjenner Kosovo, personer å reise inn på pass utstedt av myndighetene i Kosovo (RFE/RL's Balkan Service 2024; Wikipedia 2024c).⁵

2.1.5 Utstedelse av kosoviske pass til etniske serbere i Kosovo

Innenriksdepartementet (møte i Pristina april 2023) hevdet at de fleste borgere av Kosovo med serbisk opprinnelse, hadde pass fra Kosovo. Ifølge en representant for en NGO i det nordlige Kosovo, har 92 prosent av etniske serbere i Kosovo dokumenter utstedt av myndighetene i Kosovo (Isufi & Hoti 2023). Denne informasjonen gjelder, så langt Landinfo kan forstå, ikke utelukkende pass fra myndighetene i Kosovo utstedt til kosovoserbere. Data formidlet av statlige myndigheter i Kosovo skal, ifølge en artikkel fra Prishtina Insight, vise en økning

⁵ Dette skal foruten Spania gjelde for de andre EU-landene som ikke anerkjenner Kosovo; Hellas, Kypros, Slovakia og Romania (RFE/RL's Balkan Service 2024). Landinfo antar at dette også gjelder flere stater.

i søknader om kosoviske pass fra kosovoserbere på 29 prosent sammenlignet med foregående år (Isufi & Hoti 2023).

2.1.6 Utstedelse av serbiske pass til personer i Kosovo

Siden Serbia ikke anerkjenner Kosovo, men anser Kosovo som en del av Serbia, har serbiske myndigheter utstedt pass til borgere fra Kosovo, også kosovoalbanere (Rava 2013, s. 25).

Utstedelse av serbiske pass til personer med serbisk statsborgerskap og permanent bostedsregistrering i Kosovo, reguleres av loven om reisedokumenter av 2007 og forskrift fra 2009 (Instruction for the Procedure of Determining the Fulfilment of Prescribed Conditions for Issuance of Passports to Persons from the Territory of the Autonomous Province of Kosovo and Metohija 2009; Praxis 2011, s. 16).⁶

Koordineringsdirektoratet i Beograd, Srbije Koordinaciona Uprava, har siden september 2009 vært ansvarlig for utstedelse av serbiske pass til personer med permanent bostedsregistrering i Kosovo eller med statsborgerskapssertifikat for territoriet Kosovo. Søknaden må leveres ved personlig fremmøte ved det særskilte koordineringsdirektoratet i Beograd eller en serbisk utenriksstasjon.

Koordineringsdirektoratet er underlagt politiet (EU-kommisjonen 2009, s. 5; Praxis, e-post våren 2023; Barlovac 2009). I passet utstedt av etaten, står det at utsteder er MUP R Srbije, Koordinaciona Uprava (МУП Р Србије, Координациона Управа) (Andric & Bailey 2017).

Serbiske pass utstedt av koordineringsdirektoratet, har ikke vært visumfrie for innreise til Schengen-landene, i motsetning til serbiske pass utstedt til personer bosatt i Serbia utenfor Kosovo. Særbehandlingen av personer hjemmehørende i Kosovo, er et resultat av EU-kommisjonens beslutning om at opphevelsen av visumkravet for serbiske borgere med biometriske pass, ikke omfattet personer bosatt i Kosovo (Rava 2013, s. 25).⁷ Kosovoalbanere kan reise på disse passene til land som ikke anerkjenner Kosovo eller reisedokumenter utstedt av myndighetene i Pristina, selv om det fortsatt kan være krav om visum (Tanjung 2018).

I overkant av 7000 personer hjemmehørende i Kosovo, fikk utstedt biometriske serbiske pass forut for opprettelsen av Koordinasjonsdirektoratet. Disse passene var visumfrie for innreise til Schengen (ESI 2009, s. 3).

⁶ Praxis betegner forskriften/instruksen noe ulikt i sine rapporter.

⁷ Ifølge en artikkel fra 2017 utstedte Koordineringsdirektoratet nesten 98 000 pass i perioden 2009–2016 (Andric & Bailey 2017). Landinfo har ikke funnet nyere og mer oppdaterte tall.

Tidligere ble pass til serbiske borgere hjemmehørende i Kosovo, utstedt ved de såkalte delokaliserte kontorene ved syv regionale politidirektorater i Serbia.⁸ Det var også mulig å få utstedt serbisk pass ved enkelte serbiske kontorer i serbisk-befolkede områder i Kosovo (EU-kommisjonen 2009, s. 5; A' Mula 2009).⁹

Representanter for Kosovos myndigheter har uttalt at passene utstedt av Koordineringsrådet i Beograd, ikke anses som gyldige, og nektet i 2017 personer med slike pass inn- og utreise til Kosovo (FNs generalsekretær 2017, s. 4; Andric & Bailey 2017).¹⁰

Innenriksdepartementet (møte i Pristina april 2023) kjente ikke til antallet borgere av Kosovo med serbiske pass. Den serbiske NGO-en Praxis (e-post våren 2023) har heller ikke informasjon om hvor mange serbiske borgere bosatt i Kosovo som har fått utstedt serbiske pass.

I forbindelse med at EU besluttet visumfrihet for borgere med pass fra Kosovo fra 1. januar 2024, er tilsvarende besluttet for serbiske pass utstedt ved det særskilte koordineringsdirektoratet i Beograd, slik at slik alle bosatt i Kosovo, enten med pass fra myndighetene Kosovo eller pass fra koordineringsdirektoratet i Beograd, behandles likt (Isufi & Hoti 2023).

3 ID-kort (Letërnjoftimi)

Utstedelse av ID-kort reguleres av loven om ID-kort av 2015 (Law on identity cards 2015).¹¹

Kosovos myndigheter har utstedt biometriske ID-kort siden høsten 2008 (B92 2008).¹² I desember 2013 ble det introdusert nye ID-kort, med sikkerhets-elementer i samsvar med ICAOs standarder. Kortet har en maskinlesbar sone og elektronisk chip med innehaverens biometriske opplysninger, som bilde og finger-avtrykk, innkodet i en todimensjonal strekkode (EU-kommisjonen 2014a, s. 3).

⁸ Protokoller fra opprinnelig lokale dokumentasjonssentre i Kosovo, ble i forbindelse med konflikten i 1998–1999 tatt med til Serbia av serbiske myndigheter (ESI 2009, s. 3).

⁹ Disse passene var kjent som «Police Directorate»-pass (Andric & Bailey 2017).

¹⁰ Serbiske myndigheter anser at slik praksis er i strid med avtalen om bevegelsesfrihet inngått mellom Pristina og Beograd i april 2011 (Andric & Bailey 2017).

¹¹ Loven av 2015 erstatter en tidligere lov om ID-kort av 2008.

¹² ID-kortene utstedt fra 2008 og frem til desember 2013, hadde samme format som ID-kortene til UNMIK og inneholdt det gamle UNMIK-ID-nummeret, dersom innehaveren hadde vært registrert med et slikt nummer (Sivilstatuskontoret i Pejë/Peć, møte oktober 2011). Nummeret er tilfeldig sammensatt, slik at det ikke kan leses noen personinformasjon fra det, slik tilfellet var med det tidligere jugoslaviske identitetsnummeret. ID-kort utstedt av UNMIK, er ikke lenger gyldige. For informasjon om utstedelse av UNMIK ID-kort, se UNMIK regulation No. 2000/13 (2000).

Biometri innsamlet i forbindelse med søknad om ID-kort, kobles opp mot personens personlige identitetsnummer (EU-kommisjonen 2014a, s. 3).

Søknad om ID-kort skal fremmes og hentes ved det lokale dokumentasjons-senteret (Document Equipment Center) (Ministry of Internal Affairs u.å.; Law on identity cards 2015, art. 14.1).

Loven om ID-kort fastsetter at alle borgere over 16 år plikter å være i besittelse av et ID-kort. Det kreves personlig fremmøte for å søke, jf. artikkel 13 (Law on identity cards 2015, art. 3). For å få utstedt ID-kort må man legge frem utskrift fra det sentrale sivilstatusregisteret (Central Registry of Civil Status/CRCs) eller gyldig pass (Administrative Instruction (MIA)No. 05/2018 2018, art. 4).

Loven om ID-kort beskriver opplysningene ID-kortet skal inneholde (Law on identity cards 2015, art. 9). ID-kortene har albansk, serbisk og engelsk tekst i samsvar med landets språklov. Kortene kan også for minoritetsgrupper være trykket på andre offisielle språk som anvendes lokalt, for eksempel tyrkisk (Law on Identity Cards 2015, art. 10).

ID-kortet er gyldig i ti år, i fem år dersom innehaveren er 16–26 år (Law on identity cards 2015, art. 11). Gyldigheten opphører blant annet ved tap av statsborgerskap (Law on identity cards 2015, art. 12). ID-kort skal utstedes senest 15 dager etter at søknad er levert (Law on identity cards 2015, art. 14.1).

Ved personlig oppmøte er det mulig å fremme søknad om ID-kort ved Kosovos ambassader og konsulater (Law on identity cards 2015, art. 5; Kosovos ambassade i Oslo u.å.-b). Kosovos ambassade (e-post, januar 2024) har opplyst at søkerne ikke behøver å hente ID-kortet personlig, men at det kan sendes i posten.

En avtale mellom Beograd og Pristina, som trådte i kraft 26. desember 2011, gjør det mulig for borgere av Kosovo å reise inn i Serbia med ID-kort utstedt av myndighetene i Kosovo. Avtalen gjør det mindre komplisert for mang borgere av Kosovo å få utstedt serbiske pass (Aliu 2012). Men serbiske myndigheter etablerte en ordning med egne inn- og utreisedokumenter ved innreise til Serbia, for borgere med ID-kort utstedt av myndighetene i Kosovo (Isufi 2022). Ordningen ble avvirket i august 2022 gjennom en EU-fremforhandlet enighet mellom myndighetene i Beograd og Pristina (Hina 2022; Isufi 2022; KoSSev 2022).

Et ID-kort utstedt av myndighetene i Kosovo, kan brukes i stedet for pass også for reise til Albania, Bosnia-Hercegovina, Nord-Makedonia og Montenegro (Wikipedia 2024a; Regional Cooperation Council 2022).

3.1 ID-kort til kosovoserbere

Myndighetene i Kosovo har opplyst at det ikke føres statistikk for utstedelse av ID-kort basert på etnisitet (Norges ambassade i Kosovo, e-post mars 2018). EULEX (2017, s. 35) har dog skrevet at til sammen ca. 32 500 kosovoserbere søkte om ID-kort i det nordlige Kosovo i perioden 2015–juni 2017. Landinfo har ikke funnet nyere statistikk.

3.2 Serbiske ID-kort

I medhold av Serbias lov om ID-kort av 2006 og senere endringer får borgere av Serbia ved personlig fremmøte utstedt biometriske ID-kort (Identity Card Law 2006; Ministry of Interior Serbia u.å.). Søkeren kan velge mellom ID-kort med eller uten microchip. Uten chip må søkeren få utstedt nytt ID-kort ved ny bostedsadresse (Ministry of Interior Serbia u.å.).

Personer med permanent bostedsadresse i Kosovo, må søke om utstedelse av ID-kort ved et delokalisert kontor ved et av syv regionale politidirektorat som dekker området i Kosovo der personen er bosatt. Tabellen viser hvilket kontor som dekker hvilke områder (Praxis e-post våren 2023)¹³:

Delokaliserte kontorer i Serbia	Kommuner i Kosovo som dekkes av de delokaliserte kontorene i Serbia
Niska Banja (Nis)	Pristina, Podujevë/ Podujevo, Glogoc/Glogovac, Obiliq/Obilic, Lipjan/Lipljan, Kosovo Polje/Fushë Kosovë
Kragujevac	Pejë/Peć, Istog/Istok, Klinë/Klina
Krusevac	Prizren, Rahovec/Orahovac, Suharekë/ Suva Reka, Gora
Jagodina	Djakovica, Decan/Decani
Vranje	Gjilan/Gnjilane, Viti/Vitina, Kamenicë/Kosovska Kamenica, Novobërdë/Novo Brdo
Leskovac	Uroševac/Ferizaj, Kacanik/Kacanik, Shtime/Stimlje, Štrpce/Shtëpcë
Raska	Mitrovicë/a

Praxis (e-post våren 2023) har ikke informasjon om antallet serbiske ID-kort utstedt til borgere bosatt i Kosovo.

Myndighetene i Kosovo tillater ikke inn- og utreise på serbiske ID-kort utstedt av de delokaliserte kontorene, fordi disse er utstedt av det som anses som parallelle

¹³ Vi gjør oppmerksom på at tabellen ikke omfatter samtlige kommuner i Kosovo. Landinfo har påført albanske navn på kommunene. Tilsvarende informasjon ble formidlet fra Praxis til Landinfo både i 2012 og 2017.

myndigheter (Prishtina Insight 2016; Jovanovic 2017; Andric & Bailey 2017; KoSSev 2022).¹⁴

4 Sivilstatusdokumenter

Utstedelse av sivilstatusdokumenter er regulert av sivilstatusloven av 2011 (Law on civil status 2011) og diverse administrative instruksjoner.¹⁵

Instruksen om sivilstatusdokumenter (Administrative Instruction (MIA) No. 01/2022, art 3) angir at følgende sivilstatusdokumenter kan utstedes: fødselsattest, utskrift (extract) fra det sentrale sivilstatusregisteret, statsborgerskapsattest, ekteskapsattest, dødsattest, bostedsattest, ugifteattest (Certificate of Marital Status), erklæring om felles hushold, sertifisering fra arkivet og tillatelse til begravelse.

Det kan søkes om sivilstatusdokumenter ved de lokale sivilstatuskontorene – Zyrat e gjendjes civile/ Krancelarije civilnog stanja/Civil Status Offices – eller ved utenriksstasjoner uavhengig av bosted (Administrative Instruction (MIA) No. 01/2022, art. 3 og 8). Lokale e-kiosker og e-Kosova kan også utstede sivilstatusdokumenter. Dette gjelder fødselsattester, fødselsutskrifter (birth extract) ekteskaps- og dødsattester (CRA, møte i Pristina april 2023).

Instruksen om sivilstatusdokumenter gir informasjon om hvem som kan fremme søknad om sivilstatusdokumenter; aktuell person, familiemedlem, autorisert person eller forvaltermyndighet (custodian authority) (Administrative Instruction (MIA) No. 01/2022, art. 7).

En egen instruks regulerer nærmere registreringsrutinene ved fødsel, ekteskap og død i og utenfor Kosovo (Administrative Instruction (MIA) No. 17/2015).

4.1 Elektronisk register og e-Kosova

I 2013 startet arbeidet med digitalisering av sivilstatusregistrene (Ministry of Internal Affairs 2021, s. 8), og i 2022 ble det mulig for borgere av Kosovo å få tilgang til sivilstatusdokumenter gjennom en digital portal; e-Kosova¹⁶ (GAP Institute 2023, s. 3), som de kan logge seg på fra Kosovo og utlandet. Innlogging skjer med personnummer og passord for tilgang til f.eks. fødselsattest. Dokumentene som kan skrives ut, inneholder den aktuelle personens personnummer og en QR-kode som kan sjekkes opp mot det elektroniske registeret

¹⁴ Forbudet gjelder ikke for ID-kort utstedt av det myndighetene i Kosovo anser som ordinære serbiske myndigheter; se punkt 3.

¹⁵ Ved å åpne lenken til Law on Civil Status i referanselisten, velge engelsk språk og «Browse Sub Normative Acts» er det lenker til alle, både nåværende og tidligere, Administrative Instructions.

¹⁶ Se lenke til engelskspråklig versjon (e-Kosova u.å.).

(CRA møte i Pristina april 2023).¹⁷ Halvåret juli–desember 2022 ble nesten 240 000 sivilstatusdokumenter hentet ut fra portalen, mens i hele 2022 ble i alt nesten 2,2 millioner dokumenter utstedt ved lokale sivilstatuskontor i 38 kommuner (GAP Institute 2023, s. 3).¹⁸

4.2 Utforming og maler

Lovgivningen fastsetter utstedelse av sivilstatusdokumenter på albansk, serbisk (latinske bokstaver) og engelsk. På anmodning kan dokumentene utstedes med kyrilliske bokstaver på serbisk, og på tyrkisk (Administrative Instruction (MIA) No. 01/2022, art. 8).

Vedlagt instruksjonen finnes eksempler på maler med informasjon om hvilke opplysninger alle dokumentene nevnt i artikkel 3 inneholder (Administrative Instruction (MIA) No. 01/2022).¹⁹

4.3 Personnummer

Personnummeret er et unikt, 10-sifret nummer gitt av sivilstatuskontoret til hver enkelt innbygger ved fødselsregistrering, senregistrering, reregistrering eller til en person som er registrert, men som ikke tidligere har hatt et personnummer (Administrative Instruction (MIA) No. 06/2016 2016, art. 2 og 4).²⁰

Personnummeret skal påføres alle personlige dokumenter. Hver person skal ha ett nummer, som ikke skal endres i forbindelse med oppdatering eller endring av personlige data (Administrative Instruction (MIA) No. 06/2016 2016, art. 3).

Personnumre gitt før Administrative Instruction No. 06/2016 om personnumre ble vedtatt, skal fortsatt være gyldige (Administrative Instruction (MIA) No. 06/2016 2016, art.11).

4.4 Fødselsattest

Sivilstatuslovens kapittel 5, samt den nevnte Administrative Instruction No. 17/2015, regulerer fødselsregistrering. Fødsel skal registreres ved sivilstatuskontoret i kommunen der fødselen fant sted, senest 15 dager etter fødselen, og kun

¹⁷ Se mer om dette under kontroll med identitetsopplysninger, punkt 5.2.

¹⁸ E-Kosova har utvidet antall tilgjengelige tjenester fra 21 i 2021 til 140 i 2023 (EU-kommisjonen 2023a, s. 64).

¹⁹ Se punkt 4.

²⁰ Informasjon om personlig identitetsnummer (JMBG) i det tidligere Jugoslavia, finnes i en respons fra Landinfo (2013).

i unntakstilfeller innen 30 dager (Administrative Instruction (MIA) No. 17/2015, art. 4; Law on civil status 2011, art. 34-35).

En erklæring om fødsel kan leveres fra nærstående person som forelder, familie-medlem eller fullmektig (Law on civil status 2011, art. 34.1). Helseinstitusjoner, både private og offentlige, er pålagt å sende ukentlige innberetninger om fødsler på institusjonen (Law on civil status 2011, art. 35.6).

Hvilken dokumentasjon som er påkrevd ved registrering av fødsel, er regulert av Administrative Instruction (MIA) No. 17/2015 (art. 5). Dersom én av foreldrene er borger av et annet land, kreves det notorialbekreftelse på at barnet kan fødsels-registreres i Kosovo.

Law on civil status (2011, art. 37.4) viser til at anerkjennelse av mor- og farskap skjer i medhold av reglene i familieloven. Også registrering av barn født utenfor ekteskap eller med ukjent far, er regulert (Administrative Instruction (MIA) No. 17/2015, art. 6). Fødselsattesten har ingen begrenset gyldighetstid (CRA, møte april 2023).

4.4.1 Fødselsutskrift – birth extract

I dette fødselsattestdokumentet fremgår eventuelle endringer av opplysningene i fødselsattesten, som navnebytte etter ekteskapsinngåelse. Dokumentet inneholder «current citizen data» (CRA, møte i Pristina april 2023).

4.4.2 Barn født i utlandet

Fødsler utenfor Kosovo, av foreldre som er borgere av Kosovo, kan registreres via aktuell utenriksstasjon. Det må fremlegges relevant dokumentasjon fra fødelandet (Administrative Instruction (MIA) No. 17/2015, art. 4 og 5.2; Law on civil status 2011, art. 35.3).

4.5 Ekteskapsattest

Ekteskap registreres ved det lokale sivilstatuskontoret (Law on civil status 2011, art. 41.1).

Begge partene, to vitner og fullmektigen (civil status official) som utfører prosedyren, må være til stede ved inngåelse av et lovlig og gyldig ekteskap (Law on civil status 2011, art. 41-42). Begge parter må være over 18, men det kan gis dispensasjon om partene er mellom 16 og 18 år (Family Law 2006, art. 16). Kun borgerlig registrerte ekteskap er gyldige (Family Law 2006, art. 28, jf. art. 36).

Hvilken dokumentasjon som er påkrevd ved registrering av ekteskap, er regulert av Administrative Instruction (MIA) No. 17/2015 (art. 12 - 14). Partene får en skriftlig attest (art. 15.8).

4.6 Certificate of Marital Status - «Ugifteattest»

De lokale sivilstatuskontorene utsteder attest på sivilstatus: enslig, gift, enke/enkemann eller skilt (Certificate of Marital Status) (Law on civil status 2011, art. 15.1).

4.7 «Skilsmisseattest»

Myndighetene i Kosovo utsteder ikke skilsmisseattester, men som nevnt ovenfor, fremgår opplysninger om en persons sivilstatus av en «ugifteattest» eller utskrift fra det sentrale sivilstatusregisteret (Law on civil status 2011, art. 15.1). Selve skilsmisedommen blir utferdiget av domstolen med kompetanse til å innvilge skilsmisse (Family Law 2006, art. 68).²¹

4.8 Dødsattest

Dødsfall registreres ved det lokale sivilstatuskontoret. En dødserklæring skal fremlegges innen 30 dager etter at dødsfallet fant sted, og innen 60 dager dersom det skjedde i utlandet. Dersom dødsfallet fant sted på en institusjon, skal det nærmeste lokale sivilstatuskontoret informeres innen fem dager. Registrering av dødsfall i utlandet skal skje på bostedet vedkommende hadde i Kosovo (Law on Civil Status 2011, art. 47 og 52).²²

4.9 Statsborgerskapsattest

Kosovos nåværende statsborgerskapslov trådte i kraft i september 2013 (Law on citizenship Kosovo 2013). Sivilstatuskontorene utsteder statsborgerskapsattester (Administrative Instruction (MIA) No. 01/2022, art. 3).

4.10 Bostedsattest

Kosovos myndigheter registrerer bosted (Law on dwelling and emplacement 2008). Registreringen tilsvarer så langt Landinfo kan forstå, norsk folkeregister-

²¹ Mer om juridiske (og sosiokulturelle) forhold knyttet til ekteskap og skilsmisse finnes i et eget temanotat (Landinfo 2022).

²² Ifølge en undersøkelse fra 2009 ble kun mellom en fjerdedel og halvparten av alle dødsfall registrert (PRISM Research Office 2010). Det antas at det er særlig dødsfall blant kvinner som ikke registreres (Kastrati & Keilman 2021).

føring, og skjer hos det lokale sivilstatuskontoret, som kan utstede bostedsattest (Administrative Instruction (MIA) No. 01/2022, art. 3).

4.11 Erklæring om felles hushold

Erklæring om felles hushold er utstedt på bakgrunn av informasjon fra personen som har sendt inn forespørselen om erklæring, og inneholder opplysninger om familiemedlemmene og familiesammensetningen gitt av vedkommende og signert av den opplysningspliktige (Administrative Instruction (MIA) No. 01/2022, art. 8.8.9). I selve erklæringen (art. 20) står det :

I declare, under material and penal responsibility, that I live in a joint household with members of my family as named below, that includes joint dwelling, working and use of common goods.

Selv om dokumentet er signert av en offentlig ansatt, er dokumentet slik Landinfo forstår det, en egenerklæring fra personen som har bedt om dokumentet, og har således svak notoritet.

5 Kontroll av identitetsopplysninger

Biometri som fingeravtrykk og bilde låser biometriske data til biografiske opplysninger som navn, fødselsdato og -sted og til et personnummer. Kontroll av underlagsdokumenter er avgjørende for om de biografiske opplysningene svarer med rett identitet. Elektroniske registre og elektroniske utskrifter av sivilstatusdokumenter reduserer risikoen for utstedelse av dokumenter med uriktige opplysninger, da mulighetene for menneskelige feil samt bestikkelse og korrupsjon minker.

5.1 Sivilstatusregistreringer før 1999

Mange sivilstatusregistre, særlig i det vestlige Kosovo,²³ ble ødelagt eller gikk tapt under krigen. Kosovo Information Project, KIP, (2003) har laget en oversikt over hvilke registre som ble ødelagt ved hvilke kontor.

Arbeidet med å rekonstruere registrene startet i 2006. For å kunne gjenopprette registrene, ble alle borgere født før 24. mars 1999,²⁴ registrert på nytt med utgangspunkt i underlagsdokumenter utstedt før 1999, eksempelvis ID-kort, pass,

²³ I kommunene Pejë/Peć, Klinë/Klina og Gjakovë/Dakovica var det et problem med manglende underlagsdokumenter. Det fantes bare gjenværende registre for fire landsbyer i Pejë/Peć. Ifølge et sivilstatuskontor i Pejë/Peć (møte oktober 2011) hadde imidlertid de fleste borgere i området vært i besittelse av ett eller flere dokumenter.

²⁴ Datoen for oppstarten av NATOs luftkrig mot Serbia og regimet til Slobodan Milošević.

fødsels- eller skoleattester, militærbøker, vaksinasjonskort eller dokumentasjon fra sykehus. UNMIK-dokumenter har ikke vært godkjent som dokumentasjon.

I et møte i oktober 2009 informerte Innenriksdepartementet Landinfo om at det ble vist fleksibilitet med hensyn til fremleggelse av underlagsdokumenter fra områder med mangelfulle sivilstatusregistre. Det krevdes allikevel at personer som søkte om attester eller andre dokumenter, måtte fremlegge et eller annet dokument, for eksempel registrering av foreldrene. I et møte i oktober 2011 opplyste representanter for sivilstatuskontoret i Pejë/Peć at det etter 10. oktober 2005 ikke var mulig å få utstedt et dokument dersom man ikke hadde vært i stand til å legge frem tilstrekkelig med dokumentasjon. Landinfo mener at man likevel ikke kan se bort fra at kravene til dokumentasjon for å få utstedt nye dokumenter, ble lempet på i enkelte tilfeller. Dette vil kunne ha betydning for notoriteten av slike dokumenter.

Det var et problem at mange albanske navn tidligere ble skrevet med serbisk stavemåte. I praksis medførte dette at en og samme person kan ha hatt dokumenter med noe ulike personopplysninger.²⁵ Slike feil begått før 1999, ble forsøkt rettet opp under rekonstruksjonsarbeidet (Innenriksdepartementet, møte oktober 2009). Innenriksdepartementet anslo i møte i oktober 2011 at mer enn 95 prosent av befolkningen var blitt registrert.

5.1.1 Kopier av registerbøkene levert av serbiske myndigheter

Myndighetene i Serbia og Kosovo inngikk sommeren 2011 en avtale om overlevering av kopier av registrene som ble tatt med til Serbia i 1999 til myndighetene i Pristina (EULEX 2011). Overføringen ble ferdigstilt i mars 2014. Sertifiserte kopier av registeringsprotokollene ble skannet og innlagt i systemet som fotofiler, og kunne på forespørsel konsulteres og brukes til verifisering (EUKommisjonen 2014b, s. 47; 2014a, s. 3).

Det er vedtatt en instruks som regulerer prosedyrene for bruk av de sertifiserte kopiene av sivilstatusprotokollene som ble tatt med til Serbia i 1999. Det angis at følgende dokumenter omfattes: sertifiserte kopier av fødselsregistre, ekteskapsregistre, dødsregistre, religiøse registre knyttet til fødsel, ekteskap og død og husholdregistre (household registers/family tree). De sertifiserte kopiene skal leveres tilbake til de aktuelle lokale sivilstatuskontorene. Data fra de sertifiserte kopiene skal anvendes som «valid data for the period until June 10 1999, whereas the data after this period is not valid» (Administrative Instruction (MIA) No. 11/2018 2018, art. 5.3).²⁶

²⁵ Et eksempel er det albanske etternavnet Gashi, som på serbisk ble stavet Gaši. Andre navn kan ha større variasjoner, og noen personer fikk registrert navn som er helt forskjellig fra deres egentlige albanske navn.

²⁶ Denne instruksen erstatter Administrative Instruction No. 1/2015.

EULEX (2016, s. 33-34) kritiserte at de sertifiserte kopiene av sivilstatusprotokollene mottatt fra Serbia, ikke ble anvendt enhetlig av de lokale sivilstatuskontorene og påpekte behov for instruksjoner. Det ble vist til at fokus var på digitaliseringen av alle sivilstatusregistre, inkludert de sertifiserte kopiene, slik at dataene skulle bli søkbare.²⁷

I desember 2016 ble digitaliseringen av de sertifiserte kopiene fullført, og rundt tre millioner registreringer ble lagt inn. I februar 2017 startet et verifiseringsprosjekt, og i juni var 55 prosent av registreringene verifisert (EULEX 2017, s. 35).

5.2 Sentralt elektronisk register²⁸

Frem til februar 2013 fant sivilstatusregistreringen sted i papirbaserte sivile registre (civil registry books). Etter dette ble et elektronisk registreringssystem introdusert (Civil Status Registration System/CSRS) (Ministry of Internal Affairs 2021, s. 8). I begynnelsen ble registerbøker og databaser anvendt parallelt. EU-kommisjonen (2014a, s. 3) mente at systemet gjorde det mulig å utstede attester for den samme hendelsen med ulike sett av data eller ukorrekte opplysninger. EU-kommisjonen påpekte videre at kommunene hadde ulik praksis for oppbevaring av de fysiske registre, og mente at det i enkelte tilfeller ikke kunne forhindres at opplysninger gikk tapt.

En ny versjon av systemet, som krevde en grundig verifisering hver gang et nytt sivilstatusdokument ble utstedt, ble introdusert i juli 2015. Samtidig var det unike personnummeret forbundet med biometriske data. CRA hadde i løpet av 2015 verifisert persondata for i overkant av 1,6 millioner innbyggere, 86 prosent av befolkningen (EU-kommisjonen 2015, s. 3).

De over tre millionene registreringene fra før 1999, er integrert hos Kosovos Civil Registration Agency (CRA) og gjør at alle borgere har tilgang til ikke bare nåværende personopplysninger, men også tilsvarende for perioden før 1999 (DRC 2023).

Per våren 2023 hadde 500 offentlig ansatte brukerrettigheter til å legge inn data i registeret. Denne staben er opplært og godkjent for arbeidet. Det er også etablert en enhet som overvåker arbeidet og har støttefunksjoner for staben. Informasjonen deles med flere offentlige instanser (CRA, møte i Pristina april 2023).

²⁷ En instruks for digitaliseringen ble oppdatert allerede i 2016 (EULEX 2016, s. 34).

²⁸ Se Administrative Instruction No. 11/2017 (2017).

5.3 Senregistrering og endringer av personopplysninger

Sivilstatusloven åpner for sen- og gjenregistreringer, og det er en egen lov om navneendringer. Forholdene er også regulert nærmere i ulike Administrative Instructions.

5.3.1 Senregistrering

I 2015 utstedte Innenriksdepartementet en ny administrativ instruks knyttet til senregistrering.²⁹ Instruksen skal klargjøre prosedyrer og krav for registrering av tidligere uregistrerte fødsler og dødsfall.

Det lokale sivilstatuskontoret tar beslutningen om senregistrering. Det er fastsatt bestemmelser for senregistrering dersom for eksempel fødselen fant sted på eller utenfor helseinstitusjon i Kosovo – eller utenfor Kosovo. Det er også bestemmelser som regulerer tilfellene der foreldrene ikke kan fremlegge dokumentasjon (Administrative Instruction (MIA) No. 24/2015 2015).

5.3.2 Rettelser og gjenregistrering

Sivilstatusloven åpner også for rettelser av sivilstatusopplysninger. Sivilstatuskontorene eller en domstol kan beslutte slike endringer (Law on civil status 2011, art. 23). Sivilstatuskontoret i Pejë/Peć (møte oktober 2011) opplyste til Landinfo at fødselsdato, navn og fødested bare kan endres dersom det i utgangspunktet beviselig ble registrert en feil. Ifølge Innenriksdepartementet (møte oktober 2011) er det ikke mulig å foreta endringer uten bevis. Det skal for eksempel svært mye til for å få endret fødselsdato, som sjeldent forekommer, og i hovedsak skyldes skrivefeil.

I 2015 utstedte Innenriksdepartementet en administrativ instruks om gjenregistrering av fødsel, ekteskap og død,³⁰ som skal klargjøre prosedyrer og krav for gjenregistrering hvis de opprinnelige registrene er tapt eller ødelagt. Beslutning om gjenregistrering tas av sivilstatuskontoret, og kan påklages til en klagekommisjon (Administrative Instruction (MIA) No. 08/2015 2015).

5.3.3 Navneendring

Navneendringer reguleres blant annet av Law on Personal Names (2007) og Administrative Instruction on the Conditions and Procedures for Personal Name Change and Correction (Administrative Instruction (MIA) No. 19/2015 2015).

²⁹ Administrative Instruction No. 24/2015 on late registration in the civil status records omfatter både senregistrering av fødsel og død.

³⁰ Administrative Instruction No. 08/2015 on re-registration in the principal civil status registers omfatter omregistrering av fødsel, ekteskap og død.

Søknad skal fremsettes personlig ved sivilstatuskontoret der søkeren er permanent bostedsregistrert (Administrative Instruction (MIA) No. 19/2015 2015, art. 4). Det må blant annet fremlegges ID-kort, fødselsattest, dokumentasjon fra retten om at søkeren ikke er under etterforskning, vandsattest fra politiet,³¹ bevis fra skatte-etaten om at søkeren ikke har gjeld til staten og bevis på betalt eiendomsskatt (art. 7).

Med denne lovgivningen er det altså introdusert ytterligere tiltak mot uredelige navneendringer, ved at personer som er under strafferettslig utredning, ikke kan endre navn. I tillegg kan man kun endre navn hvert femte år (EU-kommisjonen 2015, s. 3-4).

En kommisjon ved det aktuelle sivilstatuskontoret tar beslutning om navneendring (Administrative Instruction (MIA) No. 19/2015 2015, art. 8). I Civil Registration Agency (CRA) er det opprettet en spesialkomité som undersøker søknader om navneendringer opp mot utskrift fra det sentrale sivilstatusregisteret (Civil Status Registration System/CSRS). Spesialkomitéen gir det lokale sivilstatuskontoret råd i navneendringssaker. EU-kommisjonen har bemerket at selv om spesialkomitéens råd ikke er bindende for de lokale sivilstatuskontorene, har praksis vist at de sentrale anbefalingene er blitt fulgt opp lokalt (EU-kommisjonen 2015, s. 3-4). En eventuell klage på avslag på søknad om navneendring behandles av klage-kommisjonen hos CRA (Administrative Instruction (MIA) No. 19/2015 2015, art. 8).

5.4 Legalisering og verifisering av dokumenter

Myndighetenes legalisering og verifisering av sivilstatusdokumenter i Kosovo for bruk av dokumenter i utlandet, reguleres av Administrative Instruction No. 03/2013 on Verification Stamp. CRA har ansvar for å legalisere og verifisere sivilstatusdokumenter.

“Verification stamp”- is a stamp that guarantees the authorship of a document, authenticity of data contained in the document and acceptance of responsibility by the institutions for the documents issued by them for the needs of the citizens for the purpose of using them in front of the authorities in other countries (Administrative Instruction (MIA) No. 03/2013 2013, art. 2).

Landinfo forstår instruksjonen slik at dersom et dokument har blitt verifisert av CRA, har organet bekreftet at dokumentet er utstedt av riktig myndighet (legalisering) og at innholdet i dokumentet er korrekt (verifisert).

³¹ «Certification from the police for verification of his/her criminal background» (Administrative Instruction (MIA) No. 19/2015 2015, art. 7.1.7).

Instruksen beskriver verifiseringsprosessen, som tilsier at en ansatt i CRA skal verifisere dokumentet opp mot sivilstatusregisteret for å sjekke at registreringen er korrekt foretatt i henhold til gjeldende lovverk. Dersom registreringen ikke har blitt gjort forskriftsmessig, skal CRA sjekke de fysiske protokollene hvor opplysningene ble registrert (Administrative Instruction (MIA) No. 03/2013 2013, art. 7).

6 Korrupsjon

Kosovo har et betydelig korrupsjonsproblem. Landet ble for 2022 vurdert som nummer 84 av 180 land på Transparency Internationals (TI) liste over land rangert etter korrupsjonsnivå, der nummer én er minst korrupt. En vel så viktig indikator på korrupsjonsnivå er TIs korrupsjonsindeks (Corruption Perception Index/CPI), som bedømmer land på en skala fra 0 (svært korrupt) til 100 (svært ren). En CPI på lavere enn 50 indikerer et alvorlig korrupsjonsproblem. Kosovo skåret 41 på denne indeksen i 2022, de foregående tre årene 39, 36 og 36. Bosnia-Hercegovina, Serbia, Nord-Makedonia og Albania er landene på Vest-Balkan som hadde lavere skår enn Kosovo i 2022 (TI 2022).

Ifølge en spørreundersøkelse publisert av FNs utviklingsprogram (UNDP) i juli 2023, oppfattet få av respondentene at korrupsjon var det største problemet. Korrupsjon var rangert etter arbeidsledighet, fattigdom, inflasjon, prisnivået på grunnleggende varer og helsetjenestene (UNDP 2023, s. 15).³² Institusjonene som ble oppfattet som mest korrupte, var domstolene (38 prosent), tollvesenet (36 prosent) og PAK (Privatization Agency of Kosovo) (34 prosent). Sentral-administrasjonen hadde en skår på i overkant av 25 prosent, og lokal-administrasjonen på 16 prosent. Politiet oppfattes vanligvis som lite korrupt, og har fått lav skår i slike undersøkelser tidligere, selv om det har variert noe. I 2022 mente 7,5 prosent av respondentene at politiet var korrupt. Respondentene ble også spurt om hva som hadde formet deres syn på omfanget av korrupsjon. Nesten 70 prosent oppga media, 29 prosent samtaler med familie og venner, i underkant av 3 prosent personlige erfaringer (UNDP 2023, s. 19).

EU-kommisjonen (2023a, s. 4-5) viser i sin seneste overordnede rapport om Kosovo til at det er gjort begrenset fremgang i kampen mot korrupsjon det seneste året og at fenomenet fortsatt er bekymringsfullt. I 2022 ble det vedtatt betydelig antikorrupsjonslovgivning. Lovverket omkring strafferettslig inndragning er avansert,³³ men ifølge kommisjonen gjenstår mye for å implementere anti-korrupsjonsregelverket. Kosovo bør øke innsatsen for mer proaktive undersøkelser, endelige rettsavgjørelser og endelig inndragning av eiendeler.

³² 33 prosent av respondentene mente at arbeidsledighet var det største problemet, 20 prosent fattigdom, 12 prosent inflasjon, 10 prosent prisnivået og nesten 5 prosent helsetjenestene, mens 2,2 prosent mente at korrupsjon var det største problemet (UNDP 2023, s. 15).

³³ Landinfo forstår dette dithen at regelverket er velutviklet, omfattende og i tråd med internasjonale standarder.

Kommisjonen observerte dog noen forbedringer i rettsvesenet knyttet til etterforskning og påtale i saker om organisert kriminalitet og korrupsjon på høyt nivå (EU-kommisjonen 2023a, s. 15).

I EULEX-rapporten fra høsten 2022 vises det til at tilgjengelig verktøy for å bekjempe korrupsjon ikke blir fullt ut benyttet, inkludert bruk av tilleggsstraff. Mange høyprofilerte korrupsjonssaker møter tilbakeslag (EULEX 2022, s. 7).

I den seneste menneskerettsrapporten fra U.S. Department of State (2023, seksjon 4) trekkes det frem at det er mange rapporter om myndighetskorrupsjon, og at korrupt praksis ofte forblir ustraffet.

6.1 Falske dokumenter

Dokumenter kan forfalskes på ulike måter. De kan i sin helhet være falske eller reproduert, eller (ekte) in blanko dokumenter kan være uriktig utstedt. Falske dokumenter kan også være teknisk ekte og korrekt utstedt av riktig myndighet, men inneholde uriktige opplysninger, eller utstedt med falske underlagsdokumenter.

I en omfattende tiltale fra 2016, kort gjengitt av Pristhina Insight (Gashi 2016), i en sak mot et stort kriminelt nettverk, fremkommer det at de tiltalte blant annet skal ha vært involvert i forfalskning av dokumenter, herunder falske underlagsdokumenter for å fremskaffe falske ID-dokumenter.

Landinfo har gjennom åpne søk gjenfunnet få nyere oppslag om falske pass- og ID-dokumenter eller falske underlagsdokumenter. I en kort artikkel fra desember 2023 fremkommer det at to ansatte i sivilregisteret i en kommune, er blitt arrestert for myndighetsmisbruk som muliggjorde anskaffelse av falske ID-dokumenter for en tredje person (Euronews Albania 2023).

Landinfo er ikke kjent med opplysninger som tilsier at bestikkelser eller andre former for korrupsjon, er utbredt i tilknytning til selve registreringen av fødsler, ekteskap/sivilstatus og dødsfall, eller ved innrapportering av data til registrene. Dersom man ønsker å få utstedt ekte dokumenter med korrekte opplysninger, og kan akseptere en sedvanlig behandlingstid, er insentivet for korrupsjon lavt: De offentlige registreringskontorene er lett tilgjengelige, og det er etablert oversiktlige rutiner for registrerings- og søknadsprosedyrer samt behandlingstid. Såfremt en person er fødselsregistrert og kan fremlegge nødvendige underlagsdokumenter, skal vedkommende ikke ha særskilte vanskeligheter med å skaffe reise- eller identitetsdokumenter.

I utgangspunktet vil etablering av elektroniske registre, maskinlesbare ID-kort og pass samt biometri bidra til å styrke og ivareta dokumentsikkerheten. Elektronisk

utskrift, via e-kiosker eller e-Kosova, av underlagsdokumenter som fødselsattest, øker i tillegg dokumentsikkerheten for disse dokumentene.

Landinfo bemerker at omfattende organisert kriminalitet i området, knyttet til ulike former for smugling av for eksempel sigaretter, narkotika og mennesker, kan tilsi at det finnes miljøer som både har interesse av å produsere falske dokumenter selv, og av å bruke falske dokumenter. Global Initiative Against Transnational Organized Crime (2023) skriver at med introduksjonen av biometriske dokumenter er produksjon av falske dokumenter ikke så vanlig som tidligere. Kriminelle har i stedet en tendens til å bruke ekte dokumenter eller modifisere ekte dokumenter for å utføre ulovlige aktiviteter. De kan endre gyldige pass som er stjålet eller kjøpt på det svarte markedet eller bestikke en korrupt offentlig ansatt. Da pass utstedt av Kosovos myndigheter ikke har vært visumfrie til Schengen, antar Landinfo at disse ikke har vært så attraktive å modifisere. Innføringen av visumfrihet med Schengen fra 1. januar 2024 (EU-kommisjonen 2023a, s. 56), vil kunne endre dette.

7 Noen momenter knyttet til vurderinger av sivilstatus-registrering og dokumentsikkerhet

I 2010 vedtok EU at Kosovo kunne bli innvilget visumliberalisering etter å ha møtt vilkårene satt i Visa Liberalisation with Kosovo – Roadmap. Veikartet regulerte også visumliberaliseringsprosessen. Kravene var knyttet til ulike forhold som retur/reintegrering, dokumentsikkerhet, grense- og migrasjonshåndtering, offentlig orden og sikkerhet samt grunnleggende rettigheter knyttet til bevegelsesfrihet (EU-kommisjonen 2010, s. 6-7).

Kravene til dokumentsikkerhet dreide seg om utstedelse av maskinlesbare biometriske pass, vedtak og implementering av tiltak som sikrer integriteten og sikkerheten til registreringsprosessene rundt sivilstatus, herunder kobling av relevante databaser og verifisering av skannede data mot sivilstatusbasen, vedtak om og implementering av tiltak som sikrer dokumentenes integritet og sikkerhet i utstedelses- og distribusjonsprosessen av særlig sivilstatussertifikater og biometrisk ID-kort, styrke kapasiteten til CRA, samt gjennomføre opplæringsprogram om antikorrupsjon for aktuelle tjenesteansatte (EU-kommisjonen 2010, s. 7). Kosovo hadde allerede i 2018 oppfylt alle vilkårene satt fra EUs side (EU-kommisjonen 2018).³⁴ I april 2023 ble visumfrihetsavtalen signert, og den trådte i kraft 1. januar 2024 (EU-kommisjonen 2023b).

EU-kommisjonen (2023a, s. 44) trakk likevel frem høsten 2023 at prosessen med intern omorganisering av CRA har stoppet opp. Det er videre forsinkelser i

³⁴ Det kan for øvrig nevnes at de to siste kravene (benchmarks) som var utestående i 2016, ikke gjaldt dokumenter og dokumentutstedelse (EU-kommisjonen 2018).

revisjonen av Law on Civil Registration. CRA fungerer uten en strategisk plan til veiledning for arbeidet med utvikling og modernisering. Det nasjonale revisjonsbyrået fant at CRA fortsatt ikke hadde fått på plass et rammeverk for IT-styring av risiko for å sikre kontinuiteten i driften av informasjonssystemene. Dagens systemer garanterer ikke tilstrekkelig datasikkerhet, integritet og tilgjengelighet. Grunnet leveringsproblemer var det i fire måneder av andre halvdel av 2022 kun mulig å få utstedt pass i nødstilfeller.

Kosovos National Audit Office (NAO) gjennomførte i 2022 en revisjon av sivilstatussystemet i Kosovo, herunder hos CRA, ved sivilstatuskontorene og utenriksstasjonene. NAO viser til at CRA fortløpende har utviklet sivilstatussystemet for å kunne verifisere og sikre datanøyaktighet, forbedre kvaliteten på dataene som blir registrert i systemet samt forbedre sikkerheten i selve systemet. CRA har dog ikke etablert en hensiktsmessig og funksjonell informasjonsteknologi: Strukturen og kontrollen med IT-driften er dårlig definert. Informasjonsbeskyttelsen og sikkerhetssystemet garanterer ikke tilstrekkelig systemkontinuitet og dataintegritet til enhver tid. Systemet sikrer ikke at bare riktige og gyldige data legges inn og oppdateres i systemet. Som et resultat er det borgere som er registrert to ganger med to ulike personnumre. Systemet trenger forbedringer slik at personopplysningene er beskyttet og elektroniske tjenester sikret (NAO 2022, s. 1).

Skriftlige kilder

- A' Mula, Shega (2009, 22. september). Serbian Passport Distribution in Kosovo to Stop. *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <https://balkaninsight.com/2009/09/22/serbian-passport-distribution-in-kosovo-to-stop/> [lastet ned 30. januar 2023].
- Administrative Instruction (MIA) No. 01/2022 (2022). *Administrative Instruction (MIA) No. 01/2022 on civil status documents*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=53355> [lastet ned 14. februar 2023].
- Administrative Instruction (MIA) No. 03/2013 (2013). *Administrative Instruction (MIA) No. 03/2013 on verification stamp*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=9880> [lastet ned 11. desember 2023].
- Administrative Instruction (MIA) No. 06/2016 (2016). *Administrative Instruction (MIA) No. 06/2016 on the personal number*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=12653> [lastet ned 14. februar 2023].
- Administrative Instruction (MIA) No. 06/2018 (2018). *Administrative Instruction (MIA) No. 06/2018 on procedure for obtaining passport*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=17663> [lastet ned 25. januar 2023].
- Administrative Instruction (MIA) No. 08/2015 (2015). *Administrative Instruction (MIA) No. 08/2015 on re-registration in the principal civil status registers*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=10837> [lastet ned 8. desember 2023].
- Administrative Instruction (MIA) No. 11/2017 (2017). *Administrative Instruction (MIA) No. 11/2017 on central civil status registry*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=15648> [lastet ned 18. desember 2023].
- Administrative Instruction (MIA) No. 11/2018 (2018). *Administrative Instruction (MIA) No. 11/2018 on the use of Certified Copies of Original Civil Status Registers of Kosovo which were taken by the Former Serbian Regime Prior to June 1999*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=18327> [lastet ned 6. desember 2023].
- Administrative Instruction (MIA) No. 17/2015 (2015). *Administrative Instruction (MIA) No. 17/2015 on the general registration procedures of the facts of birth, marriage and death*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=11020> [lastet ned 14. februar 2023].
- Administrative Instruction (MIA) No. 19/2015 (2015). *Administrative Instruction (MIA) No. 19/2015 on the conditions and procedures for personal name change and correction*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=11168> [lastet ned 8. desember 2023].
- Administrative Instruction (MIA) No. 24/2015 (2015). *Administrative Instruction (MIA) No. 24/2015 on late registration in the civil status records*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=11321> [lastet ned 8. desember 2023].
- Administrative Instruction (MIA) No. 05/2018 (2018). *Administrative Instruction (MIA) No. 05/2018 on procedures for obtaining the identity card*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=17662> [lastet ned 3. februar 2023].

- Aliu, Fatmir (2012, 10. januar). Kosovo-Serbia Traffic Normalized. *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <https://balkaninsight.com/2012/01/10/kosovo-serbia-traffic-normalized/> [lastet ned 3. februar 2023].
- Andric, Milica & Bailey, Faith (2017, 13. juli). Documentet yet "invalid": Kosovo Serbs barred from traveling with their Serbian documents. *Prishtina Insight*. Tilgjengelig fra <https://prishtinainsight.com/documented-yet-invalid-mag/> [lastet ned 30. januar 2023].
- B92 (2008, 10. oktober). Kosovo begins issuing new ID cards. *B92*. Tilgjengelig fra https://www.b92.net/eng/news/politics.php?yyyy=2008&mm=10&dd=10&nav_id=54141 [lastet ned 30. januar 2023].
- Barlovac, Bojana (2009, 21. september). Kosovo Serbs Learn Passport Criteria. *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <https://balkaninsight.com/2009/09/21/kosovo-serbs-learn-passport-criteria/> [lastet ned 30. januar 2023].
- DRC, dvs. Danish Refugee Council (2023, 20. juni). *DRC Kosovo: A decade of support to secure critical civilian registration concluded*. Pristina: DRC. Tilgjengelig fra <https://pro.drc.ngo/resources/news/drc-kosovo-a-decade-of-support-to-secure-critical-civilian-registration-concluded/> [lastet ned 6. desember 2023].
- e-Kosova (u.å.). *Welcome to the electronic services platform*. Pristina: Ministry of Internal Affairs. Tilgjengelig fra <https://ekosova.rks-gov.net/> [lastet ned 1. desember 2023].
- ESI, dvs. European Stability Initiativ (2009, 19. november). *Isolating Kosovo? Kosovo vs Afghanistan 5:22*. Berlin: ESI. Tilgjengelig fra <https://www.esiweb.org/sites/default/files/reports/pdf/isolate%20kosovo%2019%20nov%202009%20final%20final%20final.pdf> [lastet ned 30. januar 2023].
- EU-kommisjonen (2009, 19. november). *Assessment by the European Commission on the fulfilment of the open benchmarks by Montenegro and Serbia in the framework of the Commission Proposal for a Council Regulation amending Regulation (EC) No 539/2001 listing the third countries whose nationals must be in possession of visas when crossing the external borders and those whose nationals are exempt from that requirement*. Brussel: EU Commission. Tilgjengelig fra <http://www.esiweb.org/pdf/White%20List%20Project%20Paper%20-%20Commission%20assessment%20Montenegro%20and%20Serbia%20-%2019%20November%202009.pdf> [lastet ned 30. januar 2023].
- EU-kommisjonen (2010). *Visa liberalisation with Kosovo Roadmap*. Brussel: EU Commission. Tilgjengelig fra https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/visa_liberalisation_with_kosovo_roadmap.pdf [lastet ned 14. desember 2023].
- EU-kommisjonen (2011, 11. oktober). *Kosovo Progress Report 2011*. Brussel: EU Commission. Tilgjengelig fra https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/kosovo-progress-report-2011_en [lastet ned 25. januar 2023].
- EU-kommisjonen (2013, 8. februar). *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on progress by Kosovo in fulfilling the requirements of the visa liberalisation roadmap*. Brussel: EU Commission. Tilgjengelig fra <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0066&from=EN> [lastet ned 26. januar 2023].
- EU-kommisjonen (2014a, 24. juli). *Commission Staff Working Document. Accompanying the Report from the Commission to the European Parliament and the Council. Second report on progress by Kosovo in fulfilling the requirements of the visa liberalisation roadmap*. Brussel:

- EU Commission. Tilgjengelig fra <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014SC0251&from=fr> [lastet ned 26. januar 2023].
- EU-kommisjonen (2014b, 8. oktober). *Kosovo Progress Report 2014*. Brussel: EU Commission. Tilgjengelig fra https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/kosovo-progress-report-2014_en [lastet ned 5. desember 2023].
- EU-kommisjonen (2015, 18. desember). *Report from the Commission to the European Parliament and the Council. Third report on progress by Kosovo in fulfilling the requirements of the visa liberalisation roadmap*. Brussel: EU Commission. Tilgjengelig fra [https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2015/0906/COM_COM\(2015\)0906_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2015/0906/COM_COM(2015)0906_EN.pdf) [lastet ned 6. desember 2023].
- EU-kommisjonen (2018, 18. juli). *Visa Liberalisation: Commission confirms Kosovo fulfils all required benchmarks*. Brussel: EU Commission. Tilgjengelig fra https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_4562 [lastet ned 18. desember 2023].
- EU-kommisjonen (2023a, 8. november). *Commission staff working document Kosovo 2023 report*. Brussel: EU Commission. Tilgjengelig fra https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_692%20Kosovo%20report_0.pdf [lastet ned 12. desember 2023].
- EU-kommisjonen (2023b, 21. april). *Kosovo visa liberalisation signed for entry in early 2024*. Brussel: EU Commission. Tilgjengelig fra https://home-affairs.ec.europa.eu/news/kosovo-visa-liberalisation-signed-entry-early-2024-2023-04-21_en [lastet ned 18. desember 2023].
- EULEX, dvs. European Union Rule of Law Mission in Kosovo (2011, 21. desember). *Civil registry - first book handed over*. Pristina: EULEX. Tilgjengelig fra <https://www.eulex-kosovo.eu/?page=3,11,2199>.
- EULEX, dvs. European Union Rule of Law Mission in Kosovo (2016). *Compact progress report*. Pristina: EULEX. Tilgjengelig fra <https://www.eulex-kosovo.eu/eul/repository/docs/English-Report-2016.pdf> [lastet ned 6. desember 2023].
- EULEX, dvs. European Union Rule of Law Mission in Kosovo (2017). *Compact progress report*. Pristina: EULEX. Tilgjengelig fra <https://www.eulex-kosovo.eu/eul/repository/docs/CPR-2017.pdf> [lastet ned 6. desember 2023].
- EULEX, dvs. European Union Rule of Law Mission in Kosovo (2022, november). *EU Rule of Law Mission Justice Monitoring Report*. Pristina: EULEX. Tilgjengelig fra https://www.eulex-kosovo.eu/eul/repository/docs/Raporti_Anglisht.pdf [lastet ned 14. desember 2023].
- Euronews Albania (2023, 4. desember). *Kosovo Police arrests two officials accused of falsifying documents*. Euronews Albania. Tilgjengelig fra <https://euronews.al/en/kosovo-police-arrests-two-officials-accused-of-falsifying-documents/> [lastet ned 18. desember 2023].
- Family Law (2006). *Law No. 2004/32 Family Law of Kosovo*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2410> [lastet ned 14. februar 2023].
- FNs generalsekretær (2017, 24. juli). *Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo*. New York: UN. Tilgjengelig fra <https://unmik.unmissions.org/sites/default/files/s-2017-640.pdf> [lastet ned 30. januar 2023].
- GAP Institute (2023, april). *The Impact of digitalization of civil status services on municipal budget revenues*. Pristina: GAP. Tilgjengelig fra

https://www.institutigap.org/documents/8083_The%20Impact%20of%20digitalization.pdf
[lastet ned 6. desember 2023].

Gashi, Kreshnik (2016, 31. oktober). How Asem Sylja "led the largest criminal group" in Kosovo. *Prishtina Insight*. Tilgjengelig fra <https://prishtinainsight.com/azem-sylja-led-largest-criminal-group-kosovo/> [lastet ned 14. desember 2023].

Global Initiative Against Transnational Organized Crime (2023, februar). *Fraudulent or illegally obtained Balkans documents are permitting ease of travel for criminals worldwide*. Genève: Global Initiative. Tilgjengelig fra <https://riskbulletins.globalinitiative.net/see-obs-014/05-fraudulent-or-illegally-obtained-balkans-documents.html> [lastet ned 14. desember 2023].

Hina (2022, 28. august). Serbia, Kosovo reach deal on ID cards but not on licence plates. *NI*. Tilgjengelig fra <https://n1info.hr/english/news/serbia-kosovo-reach-deal-on-id-cards-but-not-on-licence-plates/> [lastet ned 3. februar 2023].

Identity Card Law (2006). *ЗАКОН о личној карти [ID-kort loven av no. 62/06 med endringer av 2011 no. 36/11 og 2021 av no. 53/21]* Tilgjengelig fra <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/unifiedSearch?q=%D0%BE%20%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%98%20%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8> [lastet ned 6. februar 2023].

Instruction for the Procedure of Determining the Fulfilment of Prescribed Conditions for Issuance of Passports to Persons from the Territory of the Autonomous Province of Kosovo and Metohija (2009). *O postupku utvrđivanja ispunjenosti prooishanih uslova za izdanvanje pasoša za lica sa područja atonomne pokrajine Kosovo i Metohija*. Tilgjengelig fra https://www.praxis.org.rs/images/praxis_downloads/Uredba%20o%20pasosima%20za%20IRL.pdf [lastet ned 30. januar 2023].

IRB, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2011, 1. desember). *Kosovo: Procedures and documents required to obtain a passport from within Kosovo and abroad; procedures required to replace a lost or stolen passport; information on the appearance of the passport; introduction of biometric passports; other passports in use by Kosovo citizens*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <https://irb-cisr.gc.ca/en/country-information/rir/Pages/index.aspx?doc=453711> [lastet ned 26. januar 2023].

Ismaili, Antigone & Hoti, Ilirana (2023, 29. november). New proposal for visa-free travel for Kosovo Serbs "stirs Waters". *Prishtina Insight*. Tilgjengelig fra <https://prishtinainsight.com/new-proposal-for-visa-free-travel-for-kosovo-serbs-stirs-waters/> [lastet ned 30. november 2023].

Ismaili, Perparim (2022, 31. august). Serbia reminds Kosovo: ID-cards deal doesn't imply recognition. *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <https://balkaninsight.com/2022/08/31/serbia-reminds-kosovo-id-cards-deal-doesnt-imply-recognition/> [lastet ned 3. februar 2023].

Jovanovic, V. (2017, 14. juli). The (Il)legality of Serbian Documents in Kosovo. *Prishtina Insight*. Tilgjengelig fra <https://prishtinainsight.com/illegality-serbian-documents-kosovo/> [lastet ned 7. februar 2023].

Kastrati, Avni & Keilman, Nico (2021). Culture, tradition, and the registration of deaths: The case of Kosovo. *Statistical Journal of the IAOS*, 37(4), 1125-1137. Tilgjengelig fra <https://content.iospress.com/articles/statistical-journal-of-the-iaos/sji210840> [lastet ned 19. oktober 2023].

KIP, dvs. Kosovo Information Project (2003). *Personal Documents*. Pristina: KIP.

Kosovos ambassade i Oslo (u.å.-a). *Gjendjet Civile [Sivile forhold]*. Oslo: Kosovos ambassade i Oslo. Tilgjengelig fra <https://ambasadat.net/norvegji/> [lastet ned 1. februar 2023].

Kosovos ambassade i Oslo (u.å.-b). *Letërnjoftimi [ID-kort]*. Oslo: Kosovos ambassade i Oslo. [lastet ned 1. februar 2023].

Kosovos ambassade i Oslo (u.å.-c). *Pasaporta*. Oslo: Kosovos ambassade i Oslo. Tilgjengelig fra <https://ambasadat.net/norvegji/> [lastet ned 1. februar 2023].

KoSSev, dvs. Kosovo Server portal (2022, 1. september). Asenijevic: IDs for Serbian citizens in Kosovo not valid at Djeneral Jankovic crossing. *KoSSev*. Tilgjengelig fra <https://kossev.info/arsenijevic-ids-for-serbian-citizens-in-kosovo-not-valid-at-djeneral-jankovic-crossing/> [lastet ned 5. desember 2023].

Landinfo (2013, 27. september). *Balkan: Personlig identitetsnummer (JMBG)*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/2506/1/2506_1.pdf [lastet ned 14. februar 2023].

Landinfo (2022, 24. januar). *Ekteskap og skilsmisse – juridiske og sosiokulturelle forhold*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/wp-content/uploads/2022/01/Kosovo-temanotat-Ekteskap-og-skilsmisse_juridiske-og-sosiokulturelle-24012022.pdf [lastet ned 19. oktober 2023].

Law on amending and supplementing the law on travel documents (2010, 25. november). *Law no. 03/L - 217 on amending and supplementing the law no. 03/L- 037 on travel documents*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2522&langid=2> [lastet ned 25. januar 2023].

Law on citizenship Kosovo (2013, 13. juli). *Law No. 04/L-215 on citizenship of Kosovo*. Tilgjengelig fra <http://old.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/Law%20on%20Citizenship%20of%20Kosovo.pdf> [lastet ned 14. august 2023].

Law on civil status (2011, 22. juli). *Law No. 04/L-003 on civil status*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2743> [lastet ned 13. februar 2023].

Law on dwelling and emplacement (2008, 15. oktober). *Law No. 02/L-121 on dwelling and emplacement*, . Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2589&langid=2#> [lastet ned 15. februar 2023].

Law on identity cards (2015, 16. desember). *Law No. 05/L-015 on identity cards*, . Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=11278> [lastet ned 30. januar 2023].

Law on personal names (2007, 13. april). *Law No. 02/L-118 on personal names*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2570> [lastet ned 8. desember 2023].

Law on travel documents (2008, 3. juni). *Law No. 03/L-037 on travel documents*. Tilgjengelig fra <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2522&langid=2> [lastet ned 25. januar 2023].

Migrationsverket (2009, 30. april). *Landrapport Republikken Kosovo. Identitet*. Norrköping: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=20741> [lastet ned 25. januar 2023].

Ministry of Foreign Affairs and Diaspora (u.å.). *Lista e Njohjeve [liste over anerkjennelser]*. Pristina: Ministry of Foreign Affairs and Diaspora. Tilgjengelig fra <https://mfa-ks.net/lista-e-njohjeve/> [lastet ned 22. januar 2024].

Ministry of Interior Serbia (u.å.). *Biometrijska lična karta*. Belgrade: Ministry of Interior Serbia. Tilgjengelig fra http://www.mup.rs/wps/portal/sr/gradjani/dokumenta/lut/p/z0/fY0xD4IwFIT_CgvzexAldWRq

[ojEODOJbyLM0pBRfCynGn28HZ8e7--4OCHog4bebOLkgvGT9oGa4na5NpbG-qANW2DatVnhUNXYVdFbgDPQfyituXldqgUyQZD8J-rg_F2eGJT9JiTEYm4RLnDYeZxZX4hj8_rKSXPHzcpobwoXnLTFEr-9fcBdmQQ!!/](https://www.kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/07/ENG-KP_Koncept-Dokumenti-per-Gjendjen-Civile-2021.pdf) [lastet ned 6. februar 2023].

Ministry of Internal Affairs (2021, desember). *Concept document on civil status*. Pristina: Ministry of Internal Affairs. Tilgjengelig fra https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/07/ENG-KP_Koncept-Dokumenti-per-Gjendjen-Civile-2021.pdf [lastet ned 6. desember 2023].

Ministry of Internal Affairs (u.å.). *[Prosedyre for ID-kort]*. Pristina: Ministry of Internal Affairs. Tilgjengelig fra https://mpb-rks--gov-net.translate.google.com/f/42/Pajisja-me-leternjoftim?x_tr_sl=sq&x_tr_tl=no&x_tr_hl=no&x_tr_pto=sc [lastet ned 3. februar 2023].

NAO, dvs. National Audit Office (2022, juni). *Civil Status Information System in the Civil Registry Agency*. Pristina: NAO. Tilgjengelig fra <https://zka-rks.com/wp-content/uploads/2022/12/Raporti-auditimit-TI-SGJC-ARC-Eng.pdf> [lastet ned 3. januar 2024].

Praxis (2011, august). *Access to rights and integration of returnees on the basis of the readmission agreements*. Beograd: Praxis. Tilgjengelig fra http://www.praxis.org.rs/images/praxis_downloads/Access_to_Rights_and_Integration_of_Returnees_on_the_Basis_of_the_Readmission_Agreements.pdf [lastet ned 30. januar 2023].

Prishtina Insight (2016, 15. april). Kosovo bans usage of Serbian parallel ID cards. *Prishtina Insight*. Tilgjengelig fra <https://prishtinainsight.com/kosovo-bans-usage-serbian-parallel-id-cards/> [lastet ned 7. februar 2023].

PRISM Research Office (2010). *Death registration in Kosovo*. Pristina: PRISM Research Office. Tilgjengelig fra https://kosovo.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/DeathRegistrationinKosovoEng_0.pdf [lastet ned 18. oktober 2023].

Rava, Nenad (2013). *Country Report: Serbia*. Firenze: European University Institute. Tilgjengelig fra https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/19634/RSCAS_EUDO_CIT_2013_9.pdf?sequence=3&isAllowed=y [lastet ned 2. august 2023].

Regional Cooperation Council (2022, 21. oktober). *Fact sheet: Agreements on Freedom of Movement with Identity Cards, Recognition of Higher Education Qualifications, Recognition of Professional Qualifications for Doctors of Medicine, Dentists and Architects*. Fact sheet: Agreements on Freedom of Movement with Identity Cards, Recognition of Higher Education Qualifications, Recognition of Professional Qualifications for Doctors of Medicine, Dentists and Architects. Tilgjengelig fra <https://www.rcc.int/docs/635/fact-sheet-agreements-on-freedom-of-movement-with-identity-cards-recognition-of-higher-education-qualifications-recognition-of-professional-qualifications-for-doctors-of-medicine-dentists-and-architects> [lastet ned 22. januar 2024].

Regjeringen.no (2008, 28. mars). *Norge anerkjenner Kosovo som selvstendig stat*. Oslo: Regjeringen. Tilgjengelig fra https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/ud/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2008/norge_kosovo/id505130/ [lastet ned 26. januar 2023].

Republic of Kosovo (u.å.). *Shërbime Konsullore [Konsulære tjenester]*. Pristina Republic of Kosovo. Tilgjengelig fra <https://ambasadat.net/sherbime-konsulore/> [lastet ned 1. februar 2023].

- RFE/RL's Balkan Service (2024, 6. januar). Spain joins other Schengen Zone Countries in recognizing passports issued by Kosovo. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/kosovo-spain-passport-recognition-schengen-visa-liberalization/32763889.html> [lastet ned 22. januar 2024].
- Stojaković, Milica (2023, 5. januar). Serbian President Claims "Nine more Kosovo recognition withdrawals". *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <https://balkaninsight.com/2023/01/05/serbian-president-claims-nine-more-kosovo-recognition-withdrawals/> [lastet ned 22. januar 2024].
- Tanjug (2018, 21. mars). "Albanians have been after Serbian passports since 1999". *B92*. Tilgjengelig fra https://www.b92.net/eng/news/politics.php?yyyy=2018&mm=05&dd=21&nav_id=104201 [lastet ned 30. januar 2023].
- TI, dvs Transparency International (2022). *Corruption Perceptions Index*. Berlin: TI. Tilgjengelig fra <https://www.transparency.org/en/cpi/2022/index/ksv> [lastet ned 11. desember 2023].
- U.S. Department of State (2023, 20. mars). *2022 Country Report on Human Rights Practices: Kosovo*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/02/415610_KOSOVO-2022-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf [lastet ned 28. september 2023].
- UNDP (2023, april). *Public Pulse Brief #24*. Pristina: UNDP. Tilgjengelig fra <https://www.undp.org/kosovo/publications/public-pulse-brief-xxiv> [lastet ned 11. desember 2023].
- UNMIK Regulation 2000/13 (2000, 17. mars). *UNMIK Regulation No. 2000/13 On the Central Civil Registry*. Tilgjengelig fra https://data.globalcit.eu/NationalDB/docs/KOS%20UNMIK_Regulation_on_Civil_Registry_2000%5B1%5D.pdf [lastet ned 14. august 2023].
- UNMIK regulation 2000/18 (2000, 29. mars). *UNMIK regulation No. 2000/18 On travel documents*. Tilgjengelig fra https://unmik.unmissions.org/sites/default/files/regulations/02english/E2000regs/RE2000_18.htm [lastet ned 25. januar 2023].
- Wikipedia (2024a, sist endret 7. januar). *Identity card of Kosovo*. Tilgjengelig fra https://en.wikipedia.org/wiki/Identity_card_of_Kosovo.
- Wikipedia (2024b, sist endret 15. januar). *International recognition of Kosovo*. Tilgjengelig fra https://en.wikipedia.org/wiki/International_recognition_of_Kosovo.
- Wikipedia (2024c, sist endret 16. januar). *Passport of Kosovo*. Tilgjengelig fra https://en.wikipedia.org/wiki/Passport_of_Kosovo.

Muntlige kilder

- CRA, dvs. Civil Registry Agency. Møte i Pristina 23. april 2023.
- Innenriksdepartementet (Division of Citizenship). Møte i Pristina 24. april 2023.
- Innenriksdepartementet. Møte i Pristina 15. oktober 2009.
- Innenriksdepartementet. Møte i Pristina 18. oktober 2011.
- Kosovos ambassade i Norge. E-post 2. januar 2024.

Norges ambassade i Kosovo. E-post 27. mars 2018.

Praxis. E-post 31. mars 2023.

Sivilstatuskontoret Pejë/Peć. Møte oktober 2011.